

- відсутність бажання бути залученим до виконання завдань підрозділом;
- рівень знань та військової підготовки;
- впевненість в отриманні зворотного зв'язку після виконання завдання;
- високий рівень сформованої волі;
- аналіз моделей поведінки та прояву професійно-важливих якостей, як особистих, так й інших військовослужбовців.

Отже, враховуючи вищезазначене можемо дійти висновку, що військово-професійне середовище та діяльність військовослужбовців зумовлена чинниками, зокрема соціальними, які впливають на формування військово-професійної відповідальності. Поряд з тим, провідними зовнішніми соціальними чинниками ми вважаємо – Етос окремого роду (виду) військ, соціально-правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей, моральні принципи, традиції та цінності бригади та підрозділу, де перебуває військовослужбовець; а внутрішніми соціальними чинниками – підвищену відповідальність за свої дії, рівень знань та військової підготовки, нерозуміння та неприйняття цілей бойових дій. Подальшим напрямком нашого наукового пошуку вбачаємо дослідження та аналіз методів формування військово-професійної відповідальності з огляду на виокремлені чинники.

Список використаних джерел

1. Бойко В., Хомчак Р. Психологічна підготовка військових фахівців у конфліктах сучасності. *Військова освіта*. 2017. № 2. С. 19–27.
2. Етос піхотинця. URL: <https://landforces.mil.gov.ua/infantry-ethos> (дата звернення: 14.04.2025).
3. Капінус О. С. Соціальна відповідальність офіцера: Монографія. Львів: НАСВ, 2019. 213 с.

Тарас Бзовський

аспірант

Тернопільський національний педагогічний університет

імені Володимира Гнатюка

м. Тернопіль

ПОТЕНЦІАЛ ДИСТАНЦІЙНИХ ОСВІТНІХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАННІ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ

Автор піднімає питання щодо важливості дистанційної освіти для здобувачів освіти. Увагу зосереджено на можливостях дистанційних освітніх технологій, до яких віднесено кейс-технології, TV-технології (телевізійну технологію), мережеві технології.

Ключові слова: *дистанційна освіта, дистанційні освітні технології, здобувачі освіти, освітній процес.*

Інформатизація процесу навчання, яку розглядають як пріоритетний напрям розвитку вітчизняної освіти, передбачає використання нових інформаційних технологій, зокрема й дистанційних.

Згідно з Концепцією розвитку дистанційної освіти в Україні, «головною метою створення СДО (системи дистанційної освіти) є забезпечення загальнонаціонального доступу до освітніх ресурсів шляхом використання сучасних інформаційних технологій та телекомунікаційних мереж і надання умов для реалізації громадянами своїх прав на освіту» [4, с. 4].

У наукових дослідженнях Х. Алієва, І. Блощинського, А. Дем'янюк, О. Кучай, Г. Лиходєєвої, Л. Ребухи та інших розкриваються особливості використання дистанційних технологій у закладах різного рівня акредитації.

Дистанційне навчання не може бути абсолютно автономною системою. Воно будується відповідно до тих самих цілей, що й очне навчання, того самого змісту. Але форма подачі матеріалу, форма взаємодії викладача й здобувачів освіти будуть іншими. Базові дидактичні принципи дистанційної освіти в основі своїй є такими самими, як і в будь-якому іншому навчанні, але принципи організації – інші, вони специфічні для дистанційної освіти, оскільки зумовлені специфікою форм, можливостями інформаційного середовища, його послугами (чати, форуми, пошта, відеоконференції). Характерними рисами дистанційного навчання є модульність, зміна ролі викладача (значною мірою пов'язана з розподілом функцій розробників курсів), розділеність суб'єктів освітнього процесу відстанню, віртуальна кооперативність навчання, переважання самоконтролю над контролем з боку викладача, використання сучасних спеціалізованих технологій і засобів навчання тощо.

Відмінність дистанційної від очної форми навчання полягає в тому, що значна частина матеріалу засвоюється не в аудиторіях, а за допомогою Інтернет-технологій, тобто в дистанційній освіті робота студентів є

організованою і в основі своїй самостійною. До основних відмінностей дистанційного навчання можна віднести:

- навчання за місцем проживання або роботи, отже, розподілений характер освітнього процесу;
- гнучкий графік освітнього процесу, що може бути або повністю вільним за відкритої освіти, або бути прив'язаним до обмеженої кількості контрольних позицій (складання іспитів, on-line сеансів із викладачем), або до групових занять, а також до виконання лабораторних робіт на обладнанні (можливо, віддаленому);
- контакти з викладачем, які здебільшого відбуваються за посередництвом телекомунікацій.

Перевагами дистанційного навчання О. Кучай, А. Дем'янюк називають «забезпечення доступу до освіти тих, хто не має інших можливостей для її здобуття; гнучкість освітнього процесу завдяки застосуванню онлайн-сервісів; додаткове залучення до освітнього процесу експертів з різних країн і закладів вищої освіти; наочність та візуалізація навчальних матеріалів для набуття практичних навиків» [5, с. 83].

Дистанційне навчання реалізується через навчальне середовище Moodle з використанням дистанційних освітніх технологій. Г. Лиходєєва зазначає, що «платформа Moodle містить велику кількість різноманітних навчальних елементів (так званих «модулів»), які забезпечують діалог та співпрацю між викладачами та студентами» [6, с. 6].

Дистанційні освітні технології Х. Алієв визначає, як «освітні технології, реалізовані в навчально-виховному процесі вищої школи шляхом застосування інформаційних і телекомунікаційних технологій при опосередкованій (на відстані) або в повному обсязі опосередкованій взаємодії студента і викладача» [2, с. 6]. У нашому розумінні, «дистанційні освітні технології» – це такі освітні технології, що реалізуються в освітньому процесі із застосуванням засобів інформатизації й телекомунікації або під керівництвом викладача, або без його безпосередньої участі, та підвищують ефективність навчання.

Слід зазначити, що на сьогоднішній день широко використовують різноманітні технології дистанційного навчання (табл. 1).

Таблиця 1

Види дистанційних освітніх технологій

Види дистанційних технологій	Сутнісна характеристика
------------------------------	-------------------------

Кейс-технологія	«дистанційна освітня технологія, що ґрунтується на самостійному вивченні мультимедійних навчально-методичних матеріалів, поданих студенту в спеціальній формі (кейс)» [2, с. 6]
TV-технологія (телевізійна технологія)	«дистанційна освітня технологія, яка базується на використанні системи телебачення і супутникових каналів зв'язку для надання студентам навчально-методичних матеріалів, організації консультацій у викладачів-консультантів та передбачає застосування у процесі навчання різних систем телебачення (мережевого, кабельного, супутникового тощо) та спеціальних освітніх програм» [2, с. 6]
Мережева технологія	«дистанційна освітня технологія, яка базується на використанні мереж телекомунікації для забезпечення студентів навчально-методичними матеріалами та інтерактивної взаємодії між викладачем, адміністратором та студентом [2, с. 7]

Окрім зазначених технологій, нині дедалі частіше використовують гібридну модель, що поєднує очні та дистанційні періоди (сесії) навчання.

Погоджуємося із вітчизняними дослідниками в тому, що «дистанційні технології створюють інформаційний простір, в якому студент працює за складеною з урахуванням рівня підготовки кожного індивіда програмою навчання, яка пристосована для комп'ютера. Процес оволодіння знаннями приходить самостійно. Рівень знань студент визначає самостійно, тому, врешті-решт, відповідальність за якість набутих знань лягає на нього самого» [3, с. 395].

Головну перевагу дистанційних освітніх технологій для студентів і педагогів ми вбачаємо в організації практичної роботи (лекції, книжки, сторінки, файли, папки, посилання, пояснення тощо), що дає змогу розподілити теоретичний матеріал на дидактичні одиниці в лекціях, організувати покроковий контроль засвоєння теоретичного матеріалу, використовувати різноманітні форми контролю: тести, есе, практичні завдання (у вигляді тексту чи файлу з можливістю рецензування, доопрацювання та налаштування за датами), опитування, голосування, wiki, глосарії. Moodle створює і зберігає портфоліо кожного студента, всі його дії в системі (дає змогу контролювати «відвідуваність»), повний звіт щодо проходження курсу (всі здані роботи, журнал оцінок і можливість коментування і студентами, і викладачем), повний звіт про спроби здачі

тестування. У такий спосіб це дає змогу викладачеві з легкістю контролювати якість навчання.

Корисними є навчальні матеріали, адаптовані до використання в умовах дистанційного навчання. Йдеться про «лекційний матеріал містить гіперпосилання, ілюстрації, графіки та схеми; практичні завдання та віртуальні лабораторні роботи забезпечуються методичними рекомендаціями щодо їх виконання, звуковими файлами тощо; питання тестових завдань мають чіткий зв'язок із представленим лекційним матеріалом, не виходячи за межі програми та навчально-тематичних планів» [1, с. 38].

Підтримуємо Х. Алієва в тому, що «використання дистанційних освітніх технологій сприяє зростанню динаміки зворотного зв'язку між викладачем і студентом, надає необмежений у часі і просторі доступ до цифрових освітніх ресурсів, створює передумови для підвищення ефективності самостійної роботи студентів, у тому числі й завдяки можливості поза навчальною лабораторією оволодівати навичками управління фізичними об'єктами, дозволяє цілеспрямовано використовувати предметно адаптовані цифрові ресурси для індивідуалізації навчальної роботи студентів, стимулює внутрішню мотивацію студентів до навчання» [2, с. 7].

Список використаних джерел

1. Алієв Х. М. Дистанційні освітні технології: сутність, ознаки, особливості. *Педагогічний альманах*. 2017. Випуск 35. С. 36–40. URL : <https://dspace.hnpu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e11d10eb-b501-45fb-b580-22e238b44324/content>
2. Алієв Х. М. Підготовка студентів педагогічних університетів до професійної діяльності засобами дистанційних освітніх технологій: Автореферат дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук: 13.00.04. Харків, 2018. 22 с.
3. Безносюк О.О., Лукін В. Є. Нові інформаційні технології навчання як засіб активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми*: Зб. наук. пр. Випуск 5 / Редкол.: І. А. Зязюн (голова) та ін. Київ-Вінниця: ДОВ Вінниця, 2004. 745 с., С. 394–397.

4. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. Постанова Міністерства освіти і науки України від 20 грудня 2000 р. URL: <http://uiite.kpi.ua/2019/06/03/1598/>
5. Кучай О., Дем'янюк А. Сучасні технології дистанційного навчання. *Гуманітрані студії: історія та педагогіка*. 2021. № 2. С. 77–85. URL : <http://gsip.wunu.edu.ua/index.php/gsipua/article/view/52/31>
6. Лиходеева Г. В. Інноваційні технології в дистанційному навчанні: відкриті ресурси, онлайн- курси та інші можливості. *Академічні візії*. 2023. Випуск 20. С. 1–10. URL : <http://dx.doi.org/10.5281/zenodo.8125109>

Олена Василенко

*кандидат педагогічних наук, доцент,
в.о. завідувача кафедри соціальної роботи та соціальної педагогіки,
Хмельницького національного університету
докторантка кафедри соціальної роботи та
менеджменту соціокультурної діяльності
Тернопільського національного педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка*

МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ДО ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОГО САМОВИЗНАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ АБИТУРІЄНТІВ СОЦІОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ В УМОВАХ ПРОФОРІЄНТАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Авторкою розглядаються проблеми професійного самовизначення молоді та шляхи підвищення ефективності профорієнтаційної роботи. Аналізуються причини неусвідомленого вибору професії та пропонуються практичні підходи до вдосконалення профорієнтаційної діяльності в освітньому середовищі. Окрема увага приділена формуванню особистісного ставлення до праці та розробці методик з урахуванням індивідуальних особливостей.

Ключові слова: *професійне самовизначення, профорієнтація, молодь, освіта, трудова діяльність.*

Професійне самовизначення є тривалим процесом становлення особистості, який охоплює формування цілісної системи знань про світ праці, позитивної професійної спрямованості, а також практичних умінь і навичок у соціально значущій діяльності. Нині питання профорієнтації є